

Bilaga

Datum: 2023-07-12
Diarie nr: 2017-1542
Beteckning: Tuvebo 1:63
Handläggare: Anna Ebbesson
Direktnr: 0322-61 65 56
Epost: anna.ebbesson@alingsas.se

Bygg- och miljönämnden

Motivering till beslut

Den 5 juli 2021 förelade dåvarande miljöskyddsnämnden (nu bygg- och miljönämnden) XX om att betongmassorna som använts i utfyllnaden på fastigheten Tuvebo 1:63 skulle forslas bort. Detta då betongmassorna medfört olägenhet för människors hälsa och miljön i form av påverkan på mark och vatten på fastigheten Tuvebo 1:69 genom utsläpp av basiskt vatten från utfyllnaden med betong. Beslutet överklagades till länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen. Båda instanserna avslag överklagandet och beslut hos mark- och miljödomstolen vann laga kraft den 21 oktober 2022. Enligt nämndens föreläggande skulle betongmassorna ha forslats bort senast den 21 april 2023.

Du har under första kvartalet i år varit i kontakt med miljöskydds enheten och meddelat att betongmassorna inte kommer att hinna forslas bort senast den 21 april 2023. Vi bad dig då att inkomma med en tidsplan för när detta skulle kunna ske istället. Trots påminnelser har du inte inkommit med någon tidsplan. Betongmassorna har vid datumet för detta föreläggande inte forslats bort och någon tidsplan för detta har inte inkommit till nämnden.

Den 4 maj 2023 skickade vi en underrättelse till dig om att vi kommer att fatta beslut om att betongmassorna ska forslas bort och att du ska inkomma med en tidsplan för när betongmassorna kommer att vara bortförda från fastigheten. Någon tidsplan har inte inkommit.

Den 25 maj 2023 kontaktade din advokat oss och frågade om du kunde få anstånd med att inkomma med tidsplan. Hur lång tid anståndet skulle vara kunde advokaten inte svara på. Vi svarade att vi bedömer att det fortsatt är en olägenhet att betongmassorna ligger kvar och du redan fått lång tid på dig att åtgärda detta samt att inkomma med tidsplan.

Miljöskydds enheten bedömer att utsläpp av basiskt vatten från utfyllnaden med betong fortsatt innebär en olägenhet för omgivningen och att olägenheten inte är enbart ringa. Med anledning av att nämndens tidigare föreläggande inte har följts och någon tidsplan för bortförande av betongmassorna inte inkommit trots flertal påminnelser bedömer vi att ett nytt föreläggande förenat med vite om att forsla bort betongmassorna krävs för att åtgärd ska vidtas.

Miljöskydds enheten har efterfrågat och fått olika uppgifter från mottagningsanläggningar på vad mottagning av betongmassorna kan kosta. Beräkning har gjorts utifrån den mängd betongmassor som du har uppgett att du tagit emot på din fastighet (500 kubikmeter vilket motsvarar cirka 1250 ton betong). Det saknas analysresultat gällande betongmassornas lakbarhet och uppgift om halt

sexvärt krom i betongmassorna. Därav går det inte att avgöra om betongmassorna kan tas emot som icke-farligt avfall. Uppskattad kostnad för deponering av massorna har därför baserats på prisuppgift för farligt avfall. Kostnad för schaktning av betongmassorna och analys inför avfallsklassning har inte tagits med i beräkningen då vi inte har fått någon prisuppgift för detta. Vår bedömning är att ett vite på 1 500 000 kr motsvarar en ungefärlig kostnad för att schakta upp, avfallsklassa och forsla betongmassorna till en godkänd mottagningsanläggning.

Bygg- och miljönämnden beslutar att förena föreläggandet med vite med hänvisning till 26 kap. 14 § miljöbalken.

Risker med utfyllnad med betong (eller betongutfyllnaden)

Den som använder betong och betongspolrester som utfyllnad av ett markområde bedriver miljöfarlig verksamhet enligt definitionen i 9 kap. 1 § punkt 2 i miljöbalken. Utfyllnaden har medfört olägenhet för miljön i form av kraftig påverkan på pH i mark och vatten på fastigheten Tuvebo 1:69. Bygg- och miljönämnden bedömer även att redovisat underlag samt utförda mätningar visar att fortsatt utsläpp av basiskt vatten från utfyllnaden utgör en risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Betongavfall är mycket basiskt och i kontakt med vatten riskerar det att skapa en frätande miljö som kan vara direkt livshotande för vattenlevande organismer och djur samt växter som lever i eller intill miljön. På grund av det basiska vattnet har livsmiljön för vattenlevande djur i närheten av utfyllnaden, dammen och bäcken påverkats. Groddjur är särskilt känsliga för miljöer med högt pH-värde. Värt att tillägga är att pH-skalan är en logaritmisk skala vilket gör att en höjning på bara 2–3 decimalsteg kan innebära en fördubbling av vattnets basiska egenskaper och effekter på livsmiljön.

I 9 kap. 3 § miljöbalken anges att med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Vid kontakt med det basiska vattnet kan det höga pH-värdet orsaka långvarig skada på människor. Vid pH över cirka 10 kan vattnet vara så frätande att det kan ge bestående skada på mänsklig vävnad. En sådan skada bedömer vi som mer än ringa och en risk som allmänheten inte ska utsättas för.

Bygg- och miljönämnden bedömer utifrån mätdata att utsläppet av basiskt vatten varierar beroende på nederbörden. Vidare kan det även konstateras, med hänvisning till uppmätta pH-värden, att urlakning från betongen och därav utsläpp av basiskt vatten har fortgått under drygt 9 år (2014-2023). Bygg- och miljönämnden bedömer att det finns stor risk att det basiska vattnet kan påverka hälsan menligt och att denna påverkan inte är ringa eller helt tillfällig.

Resultat från mätningar som presenterats i PM "Miljöteknisk undersökning av påverkansområdet, riskbedömning samt förslag till åtgärder" (2020-09-16) visade något lägre pH-värden än mätningar som utförts under tidigare tillfällen. pH-värdena varierar med nederbörden vilket med stor sannolikhet beror på att materialet lakar ur när det är mycket nederbörd. Vi bedömer att enbart ett mättillfälle med avvikande resultat inte är tillräckligt underlag för att kunna påvisa en nedåtgående trend. Det var dessutom torrbelagt dagen som mätningarna utfördes vilket har bidragit till låg omsättning i betongutfyllnaden. Vi bedömer därmed att risk för ökad omsättning och urlakning fortfarande föreligger vid årstider då nederbörden förväntas öka.

Det basiska vattnet från utfyllnaden bräddar ut på intilliggande fastighet Tuvebo 1:69, dammen och ut i bäcken på Tuvebo 1:64 och Tuvebo 1:65. På den intilliggande fastigheten Tuvebo 1:69 finns risk att människor råkar trampa i vattnet när de besöker handelsträdgården och barn kan komma i kontakt med vattnet då det ligger helt öppet i ytan på en del av området. De växter som handelsträdgården håller eller planterar i närheten av det basiska vattnet dör eller stannar i tillväxt.

Eftersom urlakning av basiskt vatten fortgår från betongutfyllnaden samt att det inte går att säga när denna urlakning kommer att avta gör vi bedömningen att risken för påverkan på handelsträdgården på Tuvebo 1:69 kommer att fortsätta om betongutfyllnaden inte tas bort.

Fastigheterna Tuvebo 1:64, Tuvebo 1:65 och Tuvebo 1:66 ligger i närheten av Tuvebo 1:63 och delvis nedströms betongutfyllnaden. Då området utgörs av kärr samt att bäcken går nedströms mot dessa fastigheter så finns risk för påverkan även på dessa fastigheters marker. Eftersom fastigheterna just nu detaljplaneras för bostäder föreligger det en risk för framtida boende som kommer vistas i området, både vad gäller lekande barn men även påverkan på eventuella nyplanteringar.

Den som vill bedriva en verksamhet eller utföra en åtgärd ska enligt kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Du har inte innan du har utfört utfyllnaden tillräckligt undersökt vilken påverkan som åtgärden kan få för människors hälsa och miljön. Platsen är ett sankt område med kärr vilket innebär att det är hög fuktighet i marken och därmed en olämplig plats för att återanvända ohärdad betong såsom betongspolrester som utfyllnadsmaterial. Betongspolrester är dessutom inte lika härdade som bränd betong vilket medför att risken för urlakning av materialet är högre.

I den miljötekniska undersökningen (2020-09-16) bedöms att påverkan inte enbart beror på utfyllnaden utan även är en följd av att diket strax nedströms utfyllnaden har lagts igen. Huruvida dräneringsdiket strax nedströms utfyllnaden har lagts igen eller inte har ingen påverkan på vår bedömning. Detta då diket potentiella förmåga att ansamla lakvatten från utfyllnaden är något som du som verksamhetsutövare borde ha utrett och känt till innan verksamheten påbörjades.

Vidare anges det i 2 kap. 3 § att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska utföra de försiktighetsmått som behövs för att hindra eller motverka att åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns misstanke om sådana olägenheter. Bygg- och miljönämnden bedömer att de försiktighetsmått som hittills utförts med syfte om att hindra urlakning från betongen och utsläpp av basiskt vatten inte har gett en tillräcklig effekt. De åtgärder som har vidtagits i form av hårdgjord yta, tätning med lera och avledning av ytvatten till en egen damm bedöms inte ha avhjälpt problemen. Vatten har fortsatt att ansamlas strax nedströms betongutfyllnaden och de mätningar som utförts vid relevanta vattenflöden har visat på fortsatt höga pH-värden.

Bygg- och miljönämndens bedömning av föreslagna åtgärder

Bygg- och miljönämnden bedömer att de föreslagna åtgärderna som presenterats (se nedan rubrik: PM "Miljöteknisk undersökning av påverkansområdet,

riskbedömning samt förslag till åtgärder” (2020-09-16) inte kommer leda till att vattenomsättningen minskar i den omfattning som krävs för att utsläppet ska upphöra inom rimlig tid. Infiltrering av vatten på grund av nederbörd kommer fortsätta att ske i utfyllnaden, särskilt under perioder då det är hög nederbörd i området. Detta medför att icke-reagerad cement fortsättningsvis kommer lakas ut med tiden. Även om de föreslagna åtgärderna kommer leda till att vatten till viss del hindras att dämmas upp i materialet, och på så vis minska vattenomsättningen, bedömer vi inte att det kommer leda till att utsläppet stoppas och hindras i den omfattning som behövs för att minska risken för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Platsen är troligtvis ett utströmningsområde vilket bekräftas av att platsen tidigare och alltjämt är sank intill utfyllnaden. Det innebär att området i sin helhet innehåller periodvis mycket vatten som kan öka omsättningen i betongen.

De intilliggande fastigheterna Tuvebo 1:64, Tuvebo 1:65 och Tuvebo 1:66 detaljplaneras för bostäder. Den föreslagna åtgärden om att det igenlagda diket ersätts av ett nytt dike med vallar mot översvämning bedöms inte leda till en varaktig lösning då den endast innebär att utsläppet förflyttas nedströms. Det innebär inte att risken för olägenhet upphör för människor, djur och växter som vistas där eller kommer i kontakt med det basiska vattnet, även om situationen för fastigheten Tuvebo 1:69 förbättras.

Bygg- och miljönämndens krav är inte orimliga att uppfylla

Principen om att verksamhetsutövaren ansvarar för avhjälpandet av de skador eller olägenheter som denne orsakat i miljön kommer till uttryck i 2 kap. 8 § miljöbalken: ”Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.”

Om betongutfyllnaden blir kvar utan åtgärd kommer det att föreligga en fortsatt risk för återkommande påverkan från utfyllnaden, framför allt under perioder med stor mängd nederbörd. Åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa problemen med utsläpp av basiskt vatten. Vi bedömer att kravet på att du som ansvarig verksamhetsutövare ska ta bort hela betongutfyllnaden är skäligt för att hindra fortsatt skada för människors hälsa och miljön enligt 10 kap. 4 § miljöbalken.

För att säkerställa att massorna tas omhand på ett ur miljösynpunkt godtagbart sätt och för att vi ska kunna bedriva vår tillsyn över åtgärden bedömer vi att du ska redovisa hur massorna har omhändertagits till oss med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken.

Då betong även kan innehålla andra föroreningar, framförallt sexvärt krom, bedömer vi det som rimligt att provtagning på kvarliggande mark utförs på andra parametrar efter det att betongen har transporterats bort. Detta för att säkerställa att ingen olägenhet för miljön kvarstår i enlighet med 2 kap. 8 § miljöbalken. Vi bedömer att redovisning av analysresultat ska lämnas in till oss, detta för att vi ska kunna bedriva vår tillsyn enligt 26 kap. 21 § miljöbalken.

Bygg- och miljönämnden anser att det är angeläget att åtgärd vidtas och betongmassorna forslas bort för att inte orsaka ytterligare skada på omgivningen. Bygg- och miljönämnden beslutar därför att föreläggandet ska gälla omedelbart även om det överklagas med hänvisning till 26 kap. 26 § miljöbalken.

Föreläggandet har beslutats med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken.

Beskrivning av ärende

Klagomålet

Sommaren 2017 inkom klagomål från XX som driver en handelsträdgård på sin fastighet Tuvebo 1:69. Klagomålet gällde miljöpåverkan från grannfastigheten Tuvebo 1:63 där du har fyllt ut delar av din fastighet med schaktmassor, betong och betongspolrester. Handelsträdgården har fått in stora mängder basiskt vatten vilket lett till en akut miljöpåverkan på del av fastigheten. Handelsträdgården har informerat miljöskyddsmyndigheten om att växter dör när de kommer i kontakt med vattnet. Detta innebär att verksamheten inte kan ha buskar och träd i krukor stående på marken då de i kontakt med vattnet snabbt slutar att utvecklas och får tydliga skador.

Tidigare använde handelsträdgården en damm som bevattningsdamm men utfyllnaden har medfört att avrinning från utfyllnaden bräddar in på fastigheten och i dammen. Handelsträdgården har inte kunnat använda dammen sedan utfyllnaden anlades på grund av det höga pH-värdet. Fastighetsägaren på Tuvebo 1:69 har varit tvungen att köpa vatten för bevattning av växterna. Vidare har han uppgett att det tidigare levde mört, groddjur, snokar och salamandrar i dammen men att de försvunnit på grund av det förhöjda pH-värdet och viss fotobevisning på detta finns.

Utsläppet medför också en kraftig grumling. Fastighetsägaren på Tuvebo 1:69 har också uppgett att fastigheten påverkats av utfyllnaden genom att mycket vatten kommer in vilket inte varit något problem tidigare. Efter att utfyllnaden gjordes står marken på hans fastighet i princip helt under vatten under blöta perioder.

Uppgifter från Fredrik Schill

Arbetet med utfyllnaden pågick mellan maj 2014 och augusti 2018. Materialet som användes i utfyllnaden var betongspolrester, betong, schaktmassor och asfalt. Uppskattningsvis har cirka 500 m³ betongspolrester använts. Ett analysprotokoll för betongspolrester har redovisats. Betongspolresternas ursprung är företaget Swerock Linnarhult. Allt material kommer från samma ställe/verksamhet. Beställare av analysprotokollet är Swerock AB i Ängelholm.

Platsen för utfyllnaden användes inte tidigare då det var ett sankt och vattensjukt område. Syftet med utfyllnaden var att skapa en plan yta för uppställning av husvagnar som skulle säljas inom ramen för den egna verksamheten. Att ytan inte har inte använts som planerat beror enligt fastighetsägaren på att han inte vill starta upp verksamheten innan miljöskyddsnämndens bedömning om utfyllnaden är klar.

Utförda undersökningar och vidtagna åtgärder

Datum	Undersökning/åtgärd	På uppdrag av	Utförd av
2018-05-03	Vattenprovtagning ¹ + pH-mätning	Fredrik Schill	Orbicon
2018-10-08	pH-mätning	Miljöskyddsenheten	Miljöskyddsenheten
2019-05-16	pH-mätning	Fredrik Schill	Fredrik Schill
2019-09-29	pH-mätning	Fredrik Schill	Fredrik Schill
2019-12-12	pH-mätning	Fredrik Schill	Fredrik Schill
2020-05-05	pH-mätning	Miljöskyddsenheten	Miljöskyddsenheten
2020-09-16	Miljöteknisk undersökning ²	Fredrik Schill	Relement

pH-mätningar enligt ovan har utförts upp- och nedströms utfyllnaden, i diket angränsande utfyllnaden, i dammen på Tuvebo 1:63, i handelsträdgårdens damm på Tuvebo 1:69 samt från det sydöstra hörnet om utfyllnaden och ner till det sydvästra hörnet om utfyllnaden.

Samtliga mätningar till och med 2020-05-05 visar en kraftig lokal påverkan av basiskt till mycket basiskt vatten i anslutning till utfyllnaden. Mätresultaten visar varierande värden på pH mellan 10–12.5 i diket nedströms utfyllnaden i vattenansamlingen i det sydvästra hörnet. Den första mätningen (2018-05-03) visar ett pH på 12.1 i diket nedströms utfyllnaden och den senare mätningen (2020-05-05) visar även den ett pH på 12.1 nedströms utfyllnaden.

Mätningar som utfördes i samband med den miljötekniska undersökningen 2020-09-16 visade något lägre pH än övriga mätningar. Ett pH på 9.3 mättes upp i det sydvästra hörnet där vatten ansamlats i diket. Enligt rapporten bedömdes detta bero på att avrinningen varit låg under sensommaren vilket medfört att vattenomsättningen i betongutfyllnaden varit begränsad. Under andra årstider bedöms vattnet bli mer påverkat av höga pH-värden. pH-mätning utfördes även på jord och sediment som visade tydligt förhöjda pH-värden i nära anslutning till det sydvästra hörnet (10,1) av utfyllnaden men nedströms avtog det (8,9 – 7,3).

Av samtliga mätningar som gjorts under åren har resultaten visat att pH-värdet avtar successivt nedströms utfyllnaden. Reduceringar från pH 12.1–9.6 (2018-05-03), pH 11.5–8 (2019-05-16), pH 12.1–5–9 (2019-09-29), pH 12.5–6.6 (2019-12-12), pH 12.1–9.6 (2020-05-05) samt pH 9.3–8 (2020-09-16). En mätning utförd 2019-12-12 visar ett pH på 5.6 cirka 50 m nedströms bäcken som går nedströms utfyllnaden.

Av alla mätningar som gjorts under åren har pH varierat i handelsträdgårdens damm på Tuvebo 1:69. Vid första undersökningen år 2018-05-03 uppmättes pH till 11.7, vid mätningar åren därpå har pH visat på värden mellan 7.9–9.6. I din egen damm på Tuvebo 1:63 har mätningar visat ett varierande pH mellan 7–8.5.

I den miljötekniska undersökningen redovisades även resultat från uppmätta pH-värden i grundvatten. Dessa mätningar visade ingen påverkan. Detta bedömdes enligt rapporten som förväntat då de pH-höjande substanserna i cement är att betrakta som vattenlösliga salter (främst kalciumhydroxid) som inte ackumuleras i mark eller sediment. Vidare består marken i området genomgående av extremt vattentäta jordar som gytta och lera där grundvatten rör sig mycket långsamt. Dikesvatten infiltrerar således inte ned i marken.

Enligt den miljötekniska undersökningen bedömdes påverkansområdet vara inringat till diket intill utfyllnaden samt det sydvästra hörnet på utfyllnaden in på grannfastigheten Tuvebo 1:69, dammen på Tuvebo 1:69 och ett dike som delvis är vattenfyllt på Tuvebo 1:69, Tuvebo 1:65 och Tuvebo 1:67.

Där står också att om ingen åtgärd vidtas kommer marken inom en begränsad del av Tuvebo 1:69 periodvis att översvämmas med basiskt vatten som påverkar växter och områdets användning. Om inga fler åtgärder utförs är bedömningen att pH-höjningen kommer att minska långsamt över tid men det är oklart hur lång tid det kommer att ta. Skyddsvärdet av det påverkade mark- och dikesbotten bedöms som litet förutom den del av fastigheten Tuvebo 1:69 som sannolikt inte är möjlig att odla på. Inga risker bedöms heller finnas för människors hälsa eller miljön av vattnet i den grävda dammen på Tuvebo 1:69 så länge vattnet inte används.

En begränsad del av Tuvebo 1:69 kommer enligt den miljötekniska undersökningen att periodvis översvämmas av vatten med mycket högt pH från betongutfyllnaden. Vidare görs bedömningen att påverkan av översvämning inte enbart beror på betongutfyllnaden utan också på att dräneringsdiket strax nedströms utfyllnaden har lagts igen. Dämningen leder enligt konsulten till en ökad vattenomsättning i utfyllnaden och att dikesvatten bräddar in på fastigheten Tuvebo 1:69.

Analys svaren från vattenprovtagningarna som redovisades 2018-05-03 jämfördes med Göteborgs stads riktvärden för utsläpp av förorenat vatten (Göteborgs stad, 2013). I vattenprovet (V1) som uttogs i stillastående vatten uppströms uppfarten detekterades samtliga analyserade metaller över riktvärdena. Vid uppfarten (V2) och nedström (V3) detekterades inga metaller överstigande de antagna riktvärdena förutom att det i V2 uppmättes förhöjda halter av suspenderade partiklar. Inga halter (V1-V3) av PAH:er detekterades över rapporteringsgräns.

Du har den 21 augusti 2018 redovisat åtgärder till oss med syfte att motverka att utfyllnaden belastas med vatten. En hårdgjord yta med asfaltskross har anlagts uppe på utfyllnaden och lutningen har ändrats så att avrinningen av dagvatten leds till en damm på den egna fastigheten. Tätning av diket med lera har också utförts.

Ärendet har beretts av Jenny Spånglund, miljöskyddsinspektör.

Bilagor: Lagtexter som beslutet grundas på

Kopia till: Berörda enligt sändlista

Sändlista   XX

JSMA Fastigheter AB, Edsåsvägen 119, 441 96 Alingsås

GOD Projektering i väst AB, Hammars backe 3A, 443 38 Lerum

XX

XX

XX

Alingsås pastorat, Box 325, 441 27 Alingsås

Planenheten, att. Åsa Jönsson, asa.jonsson@alingsas.se

Lagtexter som beslutet grundar sig på

2 kap 2 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

2 kap 3 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 kap. 7 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

2 kap. 8 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Alla som har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

9 kap. 1 § punkt 2 Miljöbalk (SFS 1998:808)

Med miljöfarlig verksamhet avses bland annat användning av mark på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än avloppsvatten.

9 kap. 3 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

10 kap. 4 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Den som är ansvarig för att avhjälpa en föroreningskada skall i skälig omfattning utföra eller bekosta det avhjälpande som på grund av föroreningen behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön.

När ansvarets omfattning bestäms skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningen ägde rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en

verksamhetsutövare visar att den har bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Om föroreningsskadan är en allvarlig miljöskada, får första och andra styckena inte tillämpas på ett sätt som gör att ansvarets omfattning blir mindre än vad som följer av 5 §.

26 kap. 9 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

26 kap. 14 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

26 kap. 21 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

26 kap. 26 § Miljöbalk (SFS 1998:808)

En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.